

Аблязімова Е.А.

УДК 78.01

МУЗИЧНА КУЛЬТУРА КРИМУ: НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Анотація. У статті розглядаються поняття музичної культури в цілому, специфіка музичної культури Криму в національному контексті, внесок певних художників у її становлення, особливості музичних культур кримських татар, вірмен, караїмів, кримчаків і греків, що населяють півострів; взаємодія і взаємопроникнення цих культур. Представлений ряд імен діячів музичної культури Криму: Ст. Пасхалова, С. Майкапар, А. Рефатов, Я. Шерфедінов, Е. Налбандов, В. Бахиши, М. Халітова, Е. Емір, Д. Кариков, О.К. Глазунов, А.А. Спендіаров.

Ключові слова: музичне мистецтво, культура, Крим, національні особливості.

Аннотация: В статье рассматриваются понятия музыкальной культуры в целом, специфика музыкальной культуры Крыма в национальном контексте, вклад определенных художников в ее становление, особенности музыкальных культур крымских татар, армян, караимов, крымчаков и греков, населяющих полуостров; взаимодействие и взаимопроникновение этих культур. Представлен ряд имен деятелей музыкальной культуры Крыма: В. Пасхалова, С. Майкапар, А. Рефатов, Я. Шерфедінов, Э. Налбандов, И. Бахиши, М. Халитова, Э. Эмир, Д. Кариков, О.К. Глазунов, А.А. Спендиаров.

Ключевые слова: музыкальное искусство, культура, Крым, национальные особенности.

Summary: The article examines the concept of musical culture in General, specifics of musical culture of the Crimea in the national context, the contribution of certain artists in its development, peculiarities of musical cultures of the Crimean Tatars, Armenians, Karaims, Krymchaks and Greeks living in the Peninsula; interaction and interpenetration of these crops. Presents a number of names of musical culture figures of Crimea: musicologist V. Paskhalova, the composer S. Maykapar, Crimean Tatar composer, conductor, teacher, music and public figure, folklorist, scientist, ethnographer - A. Rafatov; Crimean Tatar composer, painter, ethnographer, folklorist, the honored worker of arts of the Crimean ASSR and the Uzbek SSR - Ya. Sherfedinov; composer, choirmaster, member of the Union of composers of Ukraine, member of the Union of composers of the USSR, honored worker of culture of Uzbekistan, honored scientific worker of arts of Ukraine, State prize laureate of AR Crimea E. Nalbandov; composer, teacher, member of Union of composers of Ukraine, honored worker of art of the Crimean Autonomous Soviet socialist Republic, Honored worker of arts of Ukraine, honored artist of Uzbekistan, laureate of State prize of Crimea – I. Bakhshish; composer, member of the Union of composers of the USSR, member of the Union of composers of Ukraine, laureate of AR Crimea – M. Khalitova; composer, member of the Union of composers of Ukraine, laureate of AR Crimea - E. Emir; the composer D. Karikov; composers, students M.A. Rimsky-Korsakov O.K. Glazunov, A.A. Spendiarov.

Keywords: musical art, culture, Crimea, national peculiarities.

Наприкінці ХХ століття потреба національної самоідентифікації викликала до життя необхідність цілісного осмислення шляхів розвитку української культури як рівноцінної частини духовного надбання світу. Однак саме створення цілісної картини бачення національної культури потребує, безумовно, дослідження її компонентів у розмаїтті територіальних, регіональних та інших особливостей. Тому не дивно, що кінець ХХ – початок ХХІ століття в багатьох сферах національної культури характеризується спалахом зацікавленості соціальним та художнім надбанням окремих регіонів України і, зокрема, Кримського півострова.

Отже, актуальність статті обумовлена необхідністю дослідження мистецтва окремих регіонів України для створення цілісної картини розвитку української національної культури кінця ХХ – початку ХХІ століття.

У сучасному науковому світі проблема регіоналістики в Україні входить у коло наукових інтересів не тільки етнографів, але і політиків, істориків, демографів, лінгвістів, економістів, антропологів, мистецтвознавців, культурологів, що робить можливим дослідження історико-етнографічних традицій регіонів з точки зору ареалів розповсюдження окремих явищ культури. Проте, у музикознавстві проблема дослідження музичних традицій, які мають місце та синтетично або автентично існують у регіонах гостро потребує більш детального висвітлення. Донині дослідження музичного мистецтва в аспектах регіональних відмінностей найяскравіше реалізувалося в тих його галузях, які тісно пов'язані з етнічними і національними процесами, а саме – у фольклористиці.

Проблема регіональності відносно кримського півострову може мати, в принципі, багатовекторний напрямок, тому що його етнічна складова налічує більше сотні народностей, що мешкають на території Автономної Республіки Крим. Щоб детально простежити і вивчити кожен окремо взяті традиції побуту того чи іншого етносу (з урахуванням як національних, так і територіальних особливостей розвитку музичної культури тощо) потрібен аналіз та систематизація величезної кількості першоджерел, що претендують на самостійний аспект дослідження (визначені факти ще раз підтверджують необхідність проведення дослідження з обраної тематики).

З погляду вивчення регіональних особливостей кримського півострова виникає ряд труднощів, пов'язаних насамперед з обмеженою кількістю робіт і матеріалів, присвячених культурним особливостям краю, зокрема музичній культурі Криму. Безумовно, мають місце дослідження, присвячені вивченню рівня розвитку освіти та педагогічної думки Криму (наприклад, з урахуванням національних традицій певного етносу – національні школи з вивчення мови, з уроками етнографії та ін. [5; 6; 10]), окремі розробки про специфіку кримського фольклору.

Отже, спираючись на перераховані фактори, мета публікації – проаналізувати особливості зародження й розвитку музичної культури Криму кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Музична культура є частиною культури взагалі. Одне з перших визначень культури належить Е. Тайлору: «Культура як цивілізація, в широкому етнографічному сенсі складається в своєму цілому з

знання, вірувань, мистецтва, моральності, законів, звичаїв та деяких інших здібностей і звичок, засвоєних людиною як членом суспільства» [9, с. 18]. Семіотичні властивості культури, її мови широко досліджуються в роботах Р. Барта, М. Бахтіна, В. Біблера, Ж. Бодрійяра, Д. Леві-Стросса, Ю. Лотмана, М. Фуко, М. Маклюєна. Якщо розуміти загальну культуру як міру оволодіння "людиною самим собою і своїми власними відносинами з природою (і "зовнішньою", і даною йому зсередини - у вигляді його власного організму і його тілесних потягів) і з іншими людьми, включаючи суспільство в цілому", [3, с. 47], то слід включати в її зміст і духовні та матеріальні, і соціальні явища. Погоджуючись з думкою О. Сокола можна вивести, що музична культура – «це сукупність матеріальних, духовних і соціальних явищ, предметів, процесів і знань про них, що відносяться до інтонаційно-художньої діяльності людини» [11].

Музична культура Криму включає в себе безліч складових: національні особливості музичних культур народів або етносів, що населяють півострів (понад 250 етносів і етнічних груп); взаємодія і взаємопроникнення цих культур, становлення і розвитку професійної музичної освіти на території півострова, розвиток автентичної, академічної та сучасної (популярної) музики та їх синтез, особливості формування регіональної музичної культури.

Аналіз наукової літератури довів, що з даної проблематики були написані роботи з аналізу музичного мистецтва окремих культур. Так, наприклад, кримськотатарська культура розглядалася в роботах Я. Шерфетдинова, Е. Налбантова, М. Халітової, Ф. Алієва, Л. Асанова, Г. Мамбетової; армянська – Х. Кушнаряна, Р. Атаяна, караїмська – Ф. Алієва, Ю. Полканова, В. Басірова, Т. Чорєф, культура кримчаків – В. Слущкім, греків – М. Араджионі.

Деякі питання становлення й розвитку Кримського українського театру порушуються в публікаціях М. Новикової [7], В. Корольова [4]; становлення і розвитку професійної музики в Криму висвітлені в роботах О. Яцкова [10], Т. Младенової [5] та І. Бобовнікової [2].

У корінних народів Криму – караєв, кримських татар і кримчаків багато спільного в походженні, території проживання, фольклорі, заняттях, побуті, обрядах, звичаях, історії, традиціях тощо. Це зумовлює єдність музичної культури та значну кількість спільних творів різного жанру: дестани, ліричні та жартівливі пісні – чини, інструментальні п'єси обряду весілля – кьайтарма, розважальні мелодії.

У дослідженні музикознавця В. Пасхалова «Музична структура кримських пісень» вказується на те, що мелодії та пісні кримських татар базуються не тільки на звичайному мажорному і мінорному звукоряді, але й на ладах давньогрецьких: еолійському, фрігійському, дорійському, міксолідійському з переважанням еолійського. Співзвучно і висловлювання поета й художника Максиміліана Волошина: «Монгольське населення виявляється дуже плавким і гнучким та швидко сприймає кров і культури місцевих рас. Грецька і готська кров абсолютно перетворюють татарство і проникають в нього до самої глибини мозкових звивин. Татари дають як би синтез всієї різноманітно-строкатій історії країни (*Криму – Е. А.*)». Метроритмічний бік кримськотатарських народних пісень і мелодій різноманітний і складний. Багато народних пісень кримських татар зобов'язані своєю появою таким народним жанрами, як «чынъ» і мане. «Чынъ» – пісні-експромти імпрізаційного характеру, що являють собою короткі мелодії в дев'ять тактів невеликого діапазону, помірною й повільною темпу. Виникали під час пісенних змагань між юнаками і дівчатами, як індивідуальних, так і групових – на весіллях, гуляннях, під час талакъа – допомог (наприклад, спорудження будинку), свят та арєпенэ (гуляння молоді вскладчину). «Чынъ» характерні для степової частини Криму. Мане – характерний для гірських і південнобережних районів Криму рід частівок імпрізаційного характеру, виконуваних під час як групових, так і індивідуальних танців в якості акомпанєменту. Мане ритмічні, швидкі. Дуже багато пісень, які стали народними, склали кедаі – народні мандрівні поети і співаки (ашики).

Цікаво, що текст караїмської пісні «Істамбулдан нар келір» за змістом близький до тексту кримськотатарської пісні «Сари келін», а мелодія пісні «Аман, Аман, доктур» ідентична мелодії кримськотатарської пісні «анам десем, анам йок». Таких прикладів багато. Це говорить про спільне історичне коріння названих народів Криму.

Склади народних музичних ансамблів та інструменти караєв не відрізнялися від кримськотатарських; однакові ладові і ритмічні основи музики. Народна музика в минулому систематично не вивчалася і зберігалася лише аматорами. Пісенний фольклор караєв одним з перших професійно став збирати композитор С. Майкапар.

В наш час музична спадщина караєв знаходить відображення у творчості композитора В. Капона-Іванова (Харків), педагога та виконавця А. Айваза. Належить велика подальша робота по збору, обробці й систематизації музичного фольклору.

Греки, так звані «Кримські християни» або «румеї», втратили свою мову і перейшли на кримськотатарську (вони становили більше половини від загальної кількості), були «не самотні» як у Криму, так і в масштабі всієї Османської імперії. Майже одночасно з ними мовної асиміляції зазнали частина кримських вірмен, кримські цигани, кримчаки та інші. Не випадково фольклор усіх цих народів, різних за етнічним походженням і конфесійною приналежністю, виявляє стільки спільних рис і має прями аналогії в кримськотатарському та турецькому фольклорі. Разюче, що досі тюркська мова (урумська або «греко-татарський» як її в спілкуванні з російськими сусідами називають самі греки або деякі дослідники) живе в селах Північного Приазов'я, зберігаючись в тому вигляді, в якому «внесли» його з Криму середньовічні греки; на цій мові й нині співають пісні, пишуть чудові вірші.

Провідні кримськотатарські музиканти кінця XIX початку XX століть такі, як Джангазі Шерфеддін, Ісмаїл Салет, Ешмирза залишили глибокий слід у розвитку національних музичних традицій. Неоціненний внесок у розвиток музичної культури кримськотатарського народу внесли такі професійні композитори, як Я. Шерфедінов, А. Рефатов, І. Бахшиш, А. Каврі, Р. Амзаєв. Але дотепер немає гідного опису життя і

творчості цих видатних діячів, а наявні відомості фрагментарні і містяться в коротких газетних та журнальних публікаціях.

Асан Рефатов – кримськотатарський композитор, диригент, педагог, музично-громадський діяч, фольклорист, учений, етнограф. Нащадок відомого шейха, викладача в Ханському палаці, що здобув освіту в Туреччині на початку другої половини XVIII століття, вільно володів арабською, перською і французькою мовами, був вченим в галузі історії, логіки і філософії. Він є основоположником кримськотатарської професійної музики, автором першого збірника народної музики, першої кримськотатарської опери “Чора Батир”. Він народився 12 (19) грудня 1902 р. у Бахчисараї, точна дата смерті невідома. Приблизно у 1937 р. був репресований разом зі своїм братом Решатом Рефатовим. Музичну освіту здобув у Бакинській консерваторії в професора Б. Карагичева (1926–1930). Навчання в консерваторії поєднував з викладацькою діяльністю в технікумі при консерваторії, де його учнями були Кара Карасв, Джевет Гаджієв, Тевфік Кулієв, Саїд Рустамов. Згодом викладав у консерваторії, а в 1932 р. став її проректором. У 1935 році повернувся в Крим, де почав роботу над оперою “Арзи кьиз”, яку закінчити композитору не вдалося. Його твори: опера “Чора Батир”, лібрето Османа Акчокьракьли (прем'єра відбулася 23 вересня 1923 р.); музика до спектаклів “Лейля і Меджнун”, “Таїр і Зоре”, “Бахчисарайський фонтан”; пісні на слова Б. Чобан-заде, Ш. Бекторе, Умера Іпчі; марші, сюїти для оркестру; збірник кримськотатарської народної музики; музична драма “Той девам ете” (“Весілля продовжується”).

Яг'я Шерфедінов – кримськотатарський композитор, художник, етнограф, фольклорист, заслужений діяч мистецтв Кримської АРСР і Узбекикої РСР. Народився 18 березня 1894 р. у Феодосії, помер 29 січня 1975 р. у Ташкенті (Узбекистан). Музичну освіту здобув у Московській консерваторії, куди вступив у 1924 р. на етнографічне відділення науково-композиторського факультету. Після закінчення консерваторії Я. Шерфедінов працював у Кримському радіокомітеті завідувачем музичної частини, а в 1937 р. став художнім керівником кримськотатарського державного ансамблю пісні і танцю в Сімферополі. В роки війни Я. Шерфедінов переїхав в Андижан, потім у Ташкент, де працював у театрі музичної драми і комедії, для репертуару якого написав багато творів. Головним підсумком творчої діяльності композитора є збирання і публікація народних пісень. Твори: музика до п'єси “Хто працює – той їсть” на текст Ю. Болати, музичної драми “Алім”, “Арзи кьиз”; “Кримська сюїта для симфонічного оркестру” у 4-х частинах; кантата “Янгієр”, вокальна сюїта, “Юзюк оюни” – вокальна сюїта для хору а cappella; симфонічні танці; хореографічна сюїта; імпровізація для віолончелі і фортепіано; пісні і романси, обробки народних пісень для голосу і фортепіано. Головна праця його життя – збірник народних пісень і танців “Яньра кьайтарма” (“Звучи, хайтарма”), куди увійшло близько 350 пісень.

Едем Налбандов – композитор, хормейстер, член Спілки композиторів України (1992), член Спілки композиторів СРСР (1977), заслужений діяч культури Узбекистану, заслужений діяч мистецтв України, лауреат Державної премії АР Крим. Народився 25 грудня 1926 р. у селі Капсихор Судакського району, помер 22 травня 1999 р. у Сімферополі. Закінчив музичну школу по класу скрипки в Карасубазарі (Білогірськ). У депортації закінчив Ленінабадське музичне училище, у 1962 р. – Ташкентську консерваторію, диригентсько-хоровий факультет. Брав уроки композиції в Б. Зейдмана. У 1964 р. керував ансамблем пісні і танцю кримських татарів “Хайтарма”. 1977 р. був призначений директором Джизакського музичного училища. 1980–1993 працював у Ташкентському інституті культури. 1986 р. був нагороджений орденом “Знак Пошани”. 1993 року повернувся в Крим. Е. Налбандов – ініціатор відкриття кафедри музичного виховання в Кримському державному індустріально-педагогічному інституті. У ті ж роки викладав у Сімферопольському музичному училищі. Автор музичного посібника “Музикада басамачикьлар” (“Музичні кроки”). Основні твори: одноактний балет “Велике весілля”, музична комедія “Дубарали той” (“Бідове весілля”) Ю. Болати, обробки народних пісень для хору, рапсодія, увертюра, концертно для флейти і фортепіано, адажіо і пісня без слів для віолончелі і фортепіано, варіації для труби й оркестру, пісні і романси.

Ільяс Бахшиш – композитор, педагог, член Спілки композиторів України, заслужений діяч мистецтв Кримської АРСР, Заслужений діяч мистецтв України, заслужений артист Узбекистану, лауреат Державної премії Автономної Республіки Крим. Народився 23 березня 1913 р. у Сімферополі, помер 25 липня 2000 р. там само. Першим педагогом І. Бахшиша був Фазил Чергеєв. І. Бахшиш володів декількома музичними інструментами – грав на фортепіано, скрипці, мандоліні. У 1932–1940-х рр. працював у Кримському радіокомітеті. Тоді ж закінчив Сімферопольський музичний технікум та шестимісячні курси композиції в Москві в Р. Глієра (1940). Працював завідувачем музичної частини кримськотатарського театру і першим художнім керівником ансамблю пісні і танцю кримських татарів. У депортації до 1956 р. працював у Фергані, в Узбекикому та Російському театрах. Від 1956 р. – керівник ансамблю “Хайтарма”, багато років працював директором музичної школи. У м. Намангані закінчив музичне училище, згодом 3 роки навчався в Московському музично-педагогічному інституті ім. Гнесіних. У 1989 р. повернувся в Крим. І. Бахшиш ініціював відродження кримськотатарського музично-драматичного театру в Сімферополі. Ім'я І. Бахшиша відбите в ряді Почесних кримчан на меморіальній стелі у Верховній Раді АР Крим (2000). Основні твори: балет “Місхор кьизи” (“Місхорська дівчина”), Увертюра, Рапсодія, 2 сюїти, рапсодія для хору, солістів і симфонічного оркестру, музика до спектаклів: “Арзи кьиз”, “Насреддін-оджа”, “Бахчисарайський фонтан”, “Алтин бешік” (“Золота коліска”), “Адинь чікькьандже, джанинь чікьсин” (“Умри, але не втрай своє добре ім'я”), понад 50 пісень. Від кінця 1970-х рр. у роботу з відродження і розвитку національної музичної культури включилися молоді композитори Мерзіє Халітова, Ельвіра Емір, Джеміль Каріков. Активізується діяльність по збиранню і виданню кримськотатарського музичного фольклору.

Мерзіє Халітова – композитор, член Спілки композиторів СРСР (1986), член Спілки композиторів України (1993), лауреат Премії АР Крим (2000). За великий внесок в українську музичну культуру нагороджена премією ім. М. Лисенка (2003). Народилася 5 червня 1956 р. у м. Янгіоль (Узбекистан). 1982 року закінчила Ташкентську державну консерваторію по класу композиції Мірсадика Таджієва і Георгія Мушеля. По закінченні викладала композицію в спеціальній музичній школі при консерваторії. 1993 р. переїхала в Крим. У 1995 р. у Сімферополі відбувся її перший, у 1999 р. – другий авторський концерт. Композиторка була учасницею багатьох міжнародних фестивалів. М. Халітова викладала композицію в Сімферопольському музичному училищі, працювала музичним редактором на Кримському державному телебаченні. Основні твори: симфонія для великого симфонічного оркестру “Відродження”, присвячена видатному мислителю і просвітителю кримськотатарського народу І. Гаспринському; симфонічна поема “Хатира” (“Пам’ять”); увертюра-фантазія, балетна сюїта “Арзи”; симфонія для камерного оркестру; “Епітафія” для віолончелі і струнного оркестру пам’яті М. Таджієва; концерт для оркестру “Намісто міст Криму” у 4-х частинах; поема-спогад для скрипки і фортепіано, соната для альтя соло, соната-фантазія для фортепіано, концертне капричіо для скрипки з оркестром, “Бешуйський пейзаж” для флейти і фортепіано.

Ельвіра Емір – композитор, член Спілки композиторів України (1993), лауреат премії АР Крим (2002), лауреатка Премії АР Крим (2002), учасниця міжнародних фестивалів і форумів композиторів. Народилася в 1963 р. Писати музику почала з одинадцяти років. 1989 р. закінчила Ташкентську державну консерваторію, теоретико-композиторський факультет за фахом “композиція” по класу Сайфі Джаліла, народного артиста Узбекистану. 1992 р. Е. Емір переїхала в Крим. Твори: симфонія-поема для соліста, мішаного хору і Великого симфонічного оркестру, Симфонія № 2, струнний квартет, Соната-рапсодія, поема для фортепіано, “Отут спочиває хан” на вірші І. Буніна для голосу і симфонічного оркестру, транскрипція кримськотатарської народної пісні “Арабалар” (“Візки”) для труби і симфонічного оркестру, твори для мішаного хору і симфонічного оркестру: “Эй, азіз міллет” (“Гей, дорогий народе”) на вірші Ідріса Асаніна, “Будир менім Ватанім” (“Це – моя Батьківщина”) на вірші Закіра Куртнезіра. У 2000 р. в Сімферополі відбувся великий авторський концерт, де звучала симфонічна, хорова і камерна музика композиторки. Видано авторський нотний збірник Е. Емір “Фортепіанні твори для юнацтва”.

Джеміль Каріков – композитор. Народився в 1960 р. Закінчив Ташкентську державну консерваторію, теоретико-композиторський факультет за фахом “композиція”. Композитор і виконавець, протягом останніх років безпосередньо займається проблемами середньовічної кримськотатарської музики. Зусиллями Дж. Карікова був створений колектив “Макам”, що спеціалізується на виконанні музики ханського періоду. Декілька років він вів активну творчу і педагогічну діяльність у різних колективах: ансамбль “Хайтарма”; Держтелерадіокомпанія “КРИМ”; Сімферопольське музичне училище ім. П.І. Чайковського; Кримськотатарський академічний музично-драматичний театр і т.д. Є автором музики до спектаклю “Алім”, збірників “Кримськотатарський фортепіанний альбом”, “Кримськотатарська інструментальна музика Ханського періоду”.

Серед улюблених виконавців народної музики та пісень були: Сабріє Ереджепова, Едіє Топчі, Аппазуста, Ашируста, Зиядинуста, Бекируста, М. Абселямов, М. Абибуллаєв, Ібраїмуста та інші.

Свою лепту в розвиток кримського музичного мистецтва внесли видатні композитори та музичні діячі: О.К. Глазунов, учень М. А. Римського-Корсакова, зробив прекрасні обробки шести кримськотатарських народних мелодій: «Ай, чамлар, чамлар» (Про, сосни, сосни), «Одая гетурдум» (кімнату приніс я), «Ів авасы» (Марш), «Къайтарма» (Хайтарма), «Акмечеть яшлары» (Сімферопольська молодь), «Іп устонде силеджек» (На мотузці рушник). Особливо багато зробив для розвитку кримської музичної культури інший учень Римського-Корсакова, найбільший кримський композитор А.А. Спендіаров. На основі кримськотатарських народних наспівів він створив дві серії «Кримських ескізів» для симфонічного оркестру. У першу серію входять: «Оюн ава» (Плясовая), «Къайгылы йыр» (Елегійна), «Долу» (Застільна), «Къайтарма оюнь» (Плясова-хайтарма). У другу серію входять: «Таксим» (Прелюдія), «Пешраф» (Интермеццо), «Севгі йыры» (Пісня про кохання), «Багълама оюны» (Плясовая Баглами), «Келининъ агълавы» (Плач нареченої), «Сычан йыры» (Пісня про мищці), «Оюн авасы» (Плясовая Ойнава), «Къайтарма» (Хайтарма). Помітну допомогу у розвитку кримської музичної культури зробили також відомі композитори та музичні діячі: Р. Лобачов, Л. Кніппер, В. Чернов, М. Красев, С. Бугославский, А. Гефон, А. Маїлян, А. Канкарович, К. Мострас, А. Гольденвейзер, Ст. Пасхалов, С. Галладжев та інші.

Таким чином, процес становлення і розвитку сучасної музичної культури Криму вимагає вивчення і систематизації. Тому, в перспективі розгляд специфіки музичного життя Кримського півострова в усьому його розмаїтті дозволить більш повно й ґрунтовно представити його регіональну природу й самобутність. У цілому, це покаже як, власне, локальну особливість розвитку художньої традиції кримського регіону, так й його інтеграцію в загальний контекст національного становлення української культури.

Подальші перспективи запропонованого дослідження полягатимуть у вивченні та систематизації музичної культури кожного з народів, проживаючих на території сучасного Криму.

Джерела та література:

1. Библер В. От наукоучения к логике культуры / В. Библер. – М. : Политиздат, 1991.–413 с.
2. Бобовникова, И. А. Крым и русская музыкальная культура (до 1917 г.) [Текст] / И. А. Бобовникова // Научно-практическая конференция „Крым в контексте русского мира: история и современность”, г. Евпатория, 12-14 окт. 2007 г. : Сб. материалов. – Симферополь, 2008. – С. 117–121.
3. Каган М. Музыка в мире искусств / М. Каган. – СПб., 1996.

4. Корольов В. Кримський український музичний театр : Гортаючись історією... – Сімферополь : Таврія, 2005. – 76 с.
5. Младенова, Т. В. Музыкально-исторический процесс в Крыму конца XIX - начала XX столетия [Текст] / Т. В. Младенова // Культура народов Причерноморья. – 2010. – № 177. – С. 176–179.
6. Антология Крымской народной музыки / Сост. Ф. Алиев. – Симферополь, 2001. – 600 с.
7. Новикова М. Крым театралный / М. Новикова. – Симферополь : Крымиздат, 1961. – 120 с.
8. Пономарьов А. Регіональні барви України й українців // Українці : історико-етнографічна монографія : у 2 кн. / А. Пономарьов. – Опішне : Українське народознавство, 1999. – 205 с.
9. Тайлор Е. Б. Первобытная культура. Пер. с англ. / Е. Б. Тайлор. – М. : Политиздат, 1989. – 18 с.
10. Яцков А. В. Специфика формирования музыкальной культуры Крыма на рубеже XIX-XX столетий в аспекте регионально-культурологической проблематики [Текст] / А. В. Яцков // Культура народов Причерноморья. – 2010. – № 177. – С. 188–193.
11. Сокол, А. В. Музыка, музыкальная культура: определения / А. В. Сокол // www.musica-ukrainica.odessa.ua/a-sokoldet.html

Емельянова М.Ю.

ФОРМЫ ДУХОВНОСТИ МОЛОДЕЖИ: ФИЛОСОФСКО-РЕЛИГИОВЕДЧЕСКИЙ ДИСКУРС

***Аннотация.** В статье анализируется поиск новых форм духовности, в котором весомое место занимает религиозная слагаемая.*

Рассматриваются попытки молодого поколения синтезировать плюралистические и монистические подходы к практической рационализации религии. Характерными чертами такого подхода являются: регулярность посещения мест для богослужений, терпимость к людям и их религиозному выбору, религиозный поиск, который представляет для них первостепенное значение и вера без принадлежности к определенной религиозной общине. Подчеркивается влияние культуры на формирование мировоззрения, общечеловеческих ценностей, этических и религиозных принципов и норм жизнедеятельности.

***Ключевые слова:** молодежь, религиозный поиск, религиозный опыт, влияние культуры.*

***Анотация.** У статті аналізується пошук нових форм духовності, в якому вагоме місце посідає релігійна складова. Розглядаються спроби молодого покоління синтезувати плюралістичні та моністичні підходи до практичної раціоналізації релігії. Характерними рисами такого підходу є: регулярність відвідування місць для богослужіння; толерантність до людей та їх релігійного вибору; релігійний пошук, який має для них першорядне значення та віра без приналежності до певної релігійної спільноти. Підкреслюється вплив культури на формування світогляду, загальнолюдських цінностей, етичних та релігійних принципів та норм життєдіяльності.*

***Ключові слова:** молодь, релігійний пошук, релігійний досвід, вплив культури.*

***Summary.** The article analyzes the search of young people for new forms of spirituality in which religious element takes the main place. Attempts of young generation to synthesize pluralistic and monistic approaches to practical rationalization of religion are examined. Some of the characteristic features peculiar to such approach are described. These typical characteristics involve: regularity of church attendance, believing without belonging, tolerance to other people and their religious preferences, religious search that they appreciate. It also shows what cultural factors influence today's youth and how they influence youth's religious search. Certain conditions in which young people live are taken into account. The article highlights that although youth ways to religion are different there are some certain attitudes that we can trace. It should be noted that they understand religion basing on their experience and outlook. Young people tend not to accept any social institutions whereas they are searching certain relationships within the community where they can contribute. They choose institutions of any type very carefully. These people can easily mix old and new traditions, symbols and rituals as they are easily influenced through various sources of information. But at the same time they are searching for the essence of religion in its authentic form. Attention is paid to similarities and differences young people show in their attitudes towards religion.*

***Keywords:** youth, religious search, religious experience, cultural influence.*

Молодость - это период физического и духовного взросления и становления человека. Молодые люди чутко реагируют на изменения и впитывают любую информацию, которую они получают. Так как мы живем информационном обществе и подвержены влиянию информации, которая не всегда приносит человеку пользу, необходимо внимательно относиться ко всему, что нас окружает и уметь защитить себя от негативного воздействия. Прежде всего, это касается молодых людей. Следует воспитывать качества и критерии, которые бы помогали адекватно оценивать любую полученную информацию. Так как большая часть ее направлена на удовлетворение инстинктов, необходимо иметь жесткий стержень или некую внутреннюю силу, основу которой составляет нравственность, духовность, чувство меры, вера, которые способны защитить молодого человека и помочь ему правильно оценивать все что он слышит или видит. Помимо образования и воспитания существует еще религиозная составляющая, позволяющая сформировать истинные ценности. Однако, следует помнить, что любую информацию следует обдумывать и «примерять на себя», потому что как только человек прекращает критически воспринимать и подвергать анализу получаемую информацию, он становится легко управляемым извне.

Актуальность проблемы духовно-нравственного и религиозного воспитания, связана с тем, что в настоящее время человек взрослеет и живет, окруженный потоком информации, которая часто